

Motion till riksdagen

1987/88:N4

av Christer Eirefelt m. fl. (fp)

med anledning av prop. 1987/88:11 om ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden, m. m.

I proposition 1987/88:11, om ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden, föreslås en rad nya placeringsmöjligheter för AP-fonderna och löntagarfonderna samt aviseras ett förslag om ytterligare en allmän pensionsfond utöver de fyra som i dag finns.

Vi anser det angeläget att pensionsfonderna placerar sina tillgångar så effektivt som möjligt för att säkra de framtida pensionsutbetalningarna. Det absolut viktigaste för framtidens pensionsutbetalningar är att ekonomin i stort utvecklas balanserat och med tillväxt. Mål och medel för en sådan politik har vi redovisat i motion 1987/88:Fi5 om den ekonomiska politiken på medellång sikt.

Den femte AP-fonden

Vi motsätter oss det aviserade förslaget att AP-fondsystemet utvidgas med ytterligare en fondstyrelse som skall kunna placera i aktier. Institutionerna står redan för en stor och ökande andel av det totala börsvärdet. Regeringen fortsätter trots detta att stärka det samhälleliga ägandet av näringslivet och medverkar därmed till förstärkt maktkoncentration. För några år sedan gällde det löntagarfonderna. Nu gäller det en femte AP-fond för framtida aktieköp. Inslaget av offentligt ägande på aktiemarknaden är redan stort. T. ex. innehade den fjärde AP-fonden vid årsskiftet aktier till ett värde av drygt 11 miljarder kronor och var därmed en av de största aktörerna på den svenska aktiemarknaden. Ytterligare medel från kollektivt sparande bör inte ställas till förfogande för köp av andelar i börsföretag eller för att köpa upp mindre företag.

Direktlån till företag och föreningar

Flera av remissinstanserna är tveksamma till att första–tredje AP-fondstyrelserna skall få ge direktlån till företag och ekonomiska föreningar utan borgensförbindelse från stat eller kommun. Vi instämmer i deras kritik.

För det första kan det ifrågasättas om fonderna verkligen kan höja sin avkastning genom att bedriva direktlåneverksamhet. Om en kredit är mer riskabel än en annan återspeglas det normalt i en högre utlåningsränta, men också i större kreditförluster på sikt. Vi håller med riksgäldsfullmäkti-

ges slutsats att ``det finns inga skäl för fonderna att ägna sig åt sådan kreditgivning, då det ekonomiska resultatet på en väl fungerande marknad torde vara i stort detsamma som vid placeringar i värdepapper``.

För det andra finns det anledning tro att kreditgivning av detta slag kräver att fondstyrelserna bygger upp en vidgad kompetens och därmed mera omfattande administration. De ökade kostnader som kreditbedömning, säkerhetsprövning, täckande av förlustrisker etc. drar med sig talar mot att AP-fonderna skall syssla med direkt långgivning. Vi konstaterar att t. ex. riksgäldsfullmäktige förordar att säkerhetskraven måste ställas mycket högt och bankgarantier eller jämförbara garantier krävas för att fonderna skall få lämna specialkonstruerade lån.

Slutligen är risken stor att AP-fondernas styrelser får ett oacceptabelt inflytande över de företag till vilka de lånat ut stora summor. Ett sådant vidgat inflytande i det privata näringslivet ställer vi oss negativa till.

Placeringar i fast egendom

Investeringar i fastigheter ger normalt en god värdestegring, om än inte så hög direktavkastning. Vi vill därför inte motsätta oss långsiktiga direkta placeringar i fast egendom av detta slag.

Att AP-fonderna skulle få köpa fastigheter via indirekt ägande av fastighetsbolag ställer vi oss dock avvisande till. Det som i dagligt tal kallas fastighetsbolag kan ju även ha en rad andra verksamheter. Om AP-fonderna får köpa fastighetsbolag kommer de alltså att kunna äga företag med helt andra rörelser också. Detta är återigen ett exempel på utvidgning av fondernas inflytande och ägande i näringslivet.

Direktval till fondstyrelserna

Vi noterar att socialdemokraternas vallöfte 1982 om direktval till fondstyrelserna nu definitivt svikits. I löntagarfondspropositionen (prop. 1983/84: 50) stod att fondernas styrelse ``tills vidare`` skulle utses genom beslut av regeringen medan frågan om direkta val övervägdes av en utredning. Föga överraskande kom utredaren fram till att den nuvarande ordningen är att föredra. Löftet om direkta val är helt bortblåst.

Förändrade regler för löntagarfonderna

Folkpartiet är motståndare till kollektiva löntagarfonder och vill avveckla dem. Alla förslag som bidrar till att löntagarfondernas medel ökar så att de i ännu större grad kan köpa upp svenska företag motsätter vi oss därför. Vi går emot alla de i propositionen föreslagna utvidgningarna av fondernas aktiviteter, dvs. till placeringar i kommanditbolag, utnyttjande av standardiserade köp- och säljoptioner samt placeringar i andra värdepapper med hög likviditet.

För att förbättra insynen i fondernas affärer och samtidigt på ett mera smidigt sätt fortlöpande låta fondstyrelserna veta om t. ex. ett visst riskkapitalinstrument är förenligt med reglementet för fonderna (APR), föreslog riksrevisionsverket i sitt remissvar inrättandet av etiska nämnder. Förslaget avvisas i propositionen med argumentet att insynen redan är tillräckligt god och att frågor som inte i detalj är reglerade i APR bör hänskjutas till fondstyrelsernas revisorer. Frågan om insyn och kontroll är för närvarande föremål för överväganden och utredningar i flera sammanhang. Vi anser att RRV:s förslag om en särskild nämnd för de olika pensionsfonderna bör övervägas i positiv anda när ställning tas till dessa kommande förslag.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en femte AP-fond med rätt att köpa aktier inte bör införas,
2. att riksdagen avslår förslaget om möjlighet för första–tredje fondstyrelserna att lämna direktlån till bolag och föreningar,
3. att riksdagen avslår förslaget att första–tredje fondstyrelserna får förvärva aktier i fastighetsbolag,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående en särskild nämnd för granskning av fondstyrelsernas verksamhet.

Stockholm den 16 november 1987

Christer Eirefelt (fp)

Hadar Cars (fp)

Karin Östergren (fp)

Guðrun Norberg (fp)